

Sygn. akt V ACz 995/18

POSTANOWIENIE

Dnia 26 września 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie V Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Przemysław Kurzawa

Sędziowie: SA Jolanta Pyżlak

SA Katarzyna Jakubowska – Pogorzelska (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 26 września 2018 r. w Warszawie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku pełnomocnika wyborczego Koalicyjnego Komitetu Wyborczego (...) - G. W.

z udziałem M. M. – Prezesa Rady Ministrów

o wydanie orzeczenia w trybie art. 111 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 roku „Kodeks wyborczy”

na skutek zażalenia pełnomocnika wyborczego Koalicyjnego Komitetu Wyborczego (...) - G. W.

na postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 24 września 2018 r., sygn. akt IV Ns 141/18

postanawia:

1. zmienić zaskarżone postanowienie:

a/ w punkcie pierwszym częściowo w ten sposób, że zobowiązać uczestnika M. M. do opublikowania w ciągu 48 godzin na antenie telewizji (...) przed głównymi wydaniami programów (...) i (...) po blokach reklamowych bezpośrednio poprzedzających emisję wyżej wymienionych programów oświadczenia o następującej treści: „Nieprawdziwe są informacje podane przeze mnie w dniu 15 września 2018 r., podczas wiecu wyborczego Komitetu Wyborczego Prawo i Sprawiedliwość w Świebodzinie, że w ciągu jednego do półtora roku wydawana jest przez nas większa suma na drogi lokalne niż za czasów koalicji Platformy Obywatelskiej i Polskiego Stronnictwa Ludowego w ciągu 8 lat” .

M. M.

Premier Rządu Rzeczypospolitej Polskiej ”

poprzez jego odczytanie oraz jednoczesne wyświetlenie planszy z tekstem powyższego oświadczenia wypełniającym cały ekran;

b/ w punkcie drugim w ten sposób, że znieść wzajemnie koszty postępowania między stronami;

2. oddalić zażalenie w pozostałym zakresie;

3. znieść wzajemnie koszty postępowania zażaleniowego między stronami.

SSA Katarzyna Jakubowska – Pogorzelska SSA Przemysław Kurzawa SSA Jolanta Pyżlak

Sygn. akt V ACz 995/18

UZASADNIENIE

W dniu 18 września 2018 r. pełnomocnik wyborczy Koalicyjnego Komitetu Wyborczego (...) wniósł o wydanie orzeczenia w trybie art. 111 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy, w którym domagał się

1) zakazania uczestnikowi postępowania M. M. rozpowszechniania nieprawdziwych informacji o rzekomym braku budowy przez rząd koalicji (...) i (...) dróg oraz mostów

2) oraz zobowiązania uczestnika M. M. do opublikowania w terminie 48 godzin od daty uprawomocnienia się postanowienia w niniejszej sprawie na antenie telewizji (...), (...) i (...) i (...) przed głównymi wydaniami programów (...) i (...) po blokach reklamowych bezpośrednio poprzedzających emisję ww. programów poprzez odczytanie ogłoszenia oraz jednoczesne opublikowanie planszy z tekstem ogłoszenia obejmującym cały ekran, o następującej treści:

„Ja, niżej podpisany M. M., Premier Rządu Rzeczypospolitej Polskiej, oświadczam, w dniu 15 września 2018 r., podczas wiecu wyborczego Komitetu Wyborczego Prawo i Sprawiedliwość w Świebodzinie, rozpowszechniłem nieprawdziwe informacje o braku budowy dróg i mostów przez naszych poprzedników, tj. koalicję Platformy Obywatelskiej i Polskiego Stronnictwa Ludowego. Nieprawdziwe są również podane przeze mnie informacje, że w ciągu jednego do półtora roku wydawana jest większa suma na drogi lokalne niż za czasów koalicji PO-PSL w ciągu 8 lat.

M. M.

Premier Rządu Rzeczypospolitej Polskiej”.

Wniosek został sformułowany w oparciu o wypowiedź uczestnika z dnia 15 września 2018 r. na wiecu wyborczym Komitetu Wyborczego (...) w Ś. o treści: (...). Wnioskodawca twierdził, że przedmiotowa wypowiedź była nieprawdziwa, gdyż została sformułowana w ramach agitacji wyborczej Komitetu Wyborczego (...) w czasie wiecu wyborczego i podlegała regulacji zawartej w art. 111 ustawy z dnia 05 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy

Postanowieniem z 19 września 2018 r. Sąd Okręgowy w Warszawie, sygn. akt: XXV Ns 155/18, oddalił wniosek wnioskodawcy, powołując się na brak legitymacji biernej uczestnika postępowania.

Postanowieniem z 21 września 2018 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie, sygn. akt: I ACz 953/18, uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy w Warszawie, rozpoznając sprawę ponownie, postanowieniem z 24 września 2018 r. Sąd Okręgowy w Warszawie (1) oddalił wniosek i (2) zasądził od wnioskodawcy G. W. – pełnomocnika wyborczego Koalicyjnego Komitetu Wyborczego (...) na rzecz uczestnika M. M. kwotę 240 zł złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

W pierwszej kolejności Sąd Okręgowy podniósł, mając na uwadze treść przepisów art. 10, art. 104, art. 105, art. 106 i art. 109 § 1 ustawy Kodeks wyborczy oraz rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 sierpnia 2018 r. w sprawie zarządzenia wyborów do rad gmin, rad powiatów, sejmików województw i rad dzielnic (...) W. oraz wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast (Dz.U. poz. 1561), że sporna wypowiedź uczestnika miała miejsce w trakcie trwania kampanii wyborczej do rad gmin, rad powiatów, sejmików województw i rad dzielnic (...) W. oraz wybory wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, obejmującej okres od 14 sierpnia 2018 r. do 19 października 2018 r., a ponadto, że bezspornym w sprawie było, iż uczestnik postępowania był wyborcą w rozumieniu przepisu art. 10 § 1 ustawy

Kodeks wyborczy, i prowadził on agitację wyborczą, na ogólnodostępnym wiecu wyborczym zwracał się bowiem do zwolenników (...), przypominając słowa wygłaszane przez poprzedników obecnego rządu i przeciwstawiając im dokonania Rady Ministrów sprawującej władzę obecnie, a nadto zachęcał do głosowania na kandydaturę T. J. do fotela burmistrza gminy.

Nie budziło większych wątpliwości Sądu Okręgowego, że słowa uczestnika stanowiły publiczne zachęcanie do głosowania w określony sposób, tzn. z pewnością nie na konkurentów wyborczych partii politycznej mającej dziś większość w Parlamencie RP (z tego też względu Sąd Okręgowy oddalił wniosek dowodowy uczestnika o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka K. S. na okoliczność, że uczestnik, w ramach prac i uzgodnień organizacyjnych Komitetu Wyborczego (...) przed oraz w trakcie bieżącej kampanii wyborczej, nie był w gronie osób, którym przydzielono zadania w zakresie organizowania i prowadzenia przedmiotowej kampanii, jako niemający znaczenia dla rozstrzygnięcia). Sąd ten uznał, że uczestnik nie wypowiedział spornych treści jako urzędujący Prezes Rady Ministrów, lecz wyborca i członek Komitetu Politycznego Partii (...), co uczynił na spotkaniu wyborczym (...) w województwie (...), a wypowiedź uczestnika nie mogła być traktowana jako wiążące zdanie rządu RP, tylko wypowiedź mająca charakter wiecowy, retoryczny i, w szczególności, oceniający (o czym niżej) poczynania poprzedniej ekipy rządzącej.

Mając na uwadze treść przepisu art. 111 § 1 ustawy Kodeks wyborczy Sąd Okręgowy podniósł, że pojęcie „informacji” w nim użyte, nie obejmuje treści będących komentarzami lub ocenami, nawet o charakterze nieusprawiedliwionym.

Sąd Okręgowy zważył, że wypowiedź uczestnika przytoczoną przez wnioskodawcę należało odczytywać jako całość. Nie można było rozpatrywać odrębnie wypowiedzi (...) i kontynuacji tej wypowiedzi po dygresji o potrzebie wybudowania obwodnicy Ś.: (...). Sąd ten dalej zaznaczył, że pierwsza część wypowiedzi uczestnika oznaczała krytyczną ocenę sposobu spełnienia obietnic wyborczych przez poprzednią ekipę rządzącą, której jednym z haseł wyborczych było, aby zamiast polityki budować drogi i mosty. Uznał, że wypowiedź ta nie oznaczała, że nie zbudowano ani jednej drogi, czy też ani jednego mostu, zaznaczając, że uczestnik sam, w dalszej części wypowiedzi przyznaje, że przez osiem lat poprzednia ekipa rządząca przeznaczyła na budowę dróg lokalnych kwotę pięciu miliardów złotych, stąd trudno się spodziewać, by za taką sumę nie budowano dróg ani mostów.

Wypowiedź uczestnika należało odczytać, zdaniem Sądu Okręgowego, w ten sposób, że wyraził on negatywną opinię o dokonaniach poprzedniej ekipy rządzącej, która zbudowała zbyt mało dróg i zbyt mało mostów, nie realizując tym samym swoich obietnic wyborczych, natomiast drugą część wypowiedzi należało potraktować jako kontynuację pierwszej, z której płynął wniosek uczestnika, że wprawdzie ekipa rządząca przeznaczyła w ciągu ubiegłych 8 lat kwotę 5 miliardów złotych na budowę dróg i mostów, lecz obecna ekipa przeznacza taką samą kwotę na przestrzeni jednego do półtora roku. Sąd Okręgowy zaznaczył, że wniosek uczestnika był zatem taki, że kwota przeznaczona na budowę dróg i mostów przez poprzednią ekipę rządzącą była zbyt mała i niesatysfakcjonująca w stosunku do potrzeb lokalnych społeczności, co ponadto zostało wyrażone przez uczestnika tuż po upewnieniu się wśród zgromadzonych, że potrzebna jest im południowa obwodnica Ś..

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że nawet w przypadku wartościowania drugiej części wypowiedzi uczestnika postępowania w kategoriach prawdy bądź fałszu, nie wskazuje ona, że obecna ekipa rządząca wydała na budowę dróg i mostów kwotę 5 miliardów złotych w ciągu ostatniego roku do półtora roku, które to stwierdzenie uprawnia użycie sformułowania: „wydajemy”. Zdaniem Sądu Okręgowego wypowiedź tę należy w tym kontekście rozumieć jako rozpoczęcie pewnego procesu przeznaczania środków publicznych na budowę dróg i mostów, który trwa i do dnia wypowiedzi nie uległ zakończeniu. Sąd ten podkreślił dalej, że jeśli przyjąć, że w trakcie urzędowania obecnej ekipy rządzącej rozpoczął się i trwa proces inwestycyjny, w którym przeznaczono określoną sumę pieniędzy na budowę dróg i mostów, to uprawnionym było twierdzenie uczestnika, że w ciągu 1,5 roku obecna ekipa rządząca przeznaczy na budowę dróg i mostów kwotę przewyższającą wydatki poprzedników na ten cel w ciągu ostatnich ośmiu lat, a uczestnik nie odwołał się do okresu trzech lat wstecz, tj. okresu, w którym obecny rząd sprawuje władzę, tylko okresu 1-1,5 roku, zatem uprawnione było twierdzenie, że wypowiedź uczestnika nie dotyczyła okresu przeszłego, lecz teraźniejszego i przyszłości, tj. wydatków obecnie pożytkowanych i planowanych.

Sąd Okręgowy pominął złożony przez wnioskodawcę rozprawie w dniu 24 września 2018 r. wniosek dowodowy w postaci trzech stron (123, 129 i 130) ustawy projektu ustawy budżetowej na rok 2019 jako spóźniony w rozumieniu art. 207 § 6 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., wskazując, że nawet gdyby uznać, iż dokument w takiej postaci mógł być przyjęty w poczet materiału dowodowego i można było na jego podstawie czynić ustalenia faktyczne, to jednakże znajdował on odzwierciedlenie w dokumencie stanowiącym załącznik nr 2 do odpowiedzi na wniosek.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy uznał, że wypowiedź uczestnika M. M. z dnia 15 września 2018 r. na wiecu wyborczym w Ś., nie zawierała nieprawdziwych informacji w rozumieniu przepisu art. 111 § 1 ustawy kodeks wyborczy i z tych względów oddalił wniosek.

W przedmiocie kosztów postępowania Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 520 § 2 k.p.c. oraz § 8 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 r.

Postanowienie Sądu Okręgowego zostało zaskarżone w całości przez wnioskodawcę, który zarzucił:

I. naruszenie przepisów postępowania, które miały wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, tj.:

a. art. 207 § 6 k.p.c., a w konsekwencji także art. 308 i 309 k.p.c. poprzez przyjęcie, że wnioskodawca z naruszeniem tego przepisu złożył wniosek dowodowy, którego potrzeba powstała dopiero po złożeniu odpowiedzi na wniosek uczestnika, a dodatkowo dotyczył on planów wydatkowania środków publicznych na budowę dróg lokalnych w roku 2019 stanowiących obecnie istotę ustaleń faktycznych rozstrzygnięcia, a wszystko to w sytuacji, gdy zgodnie z art. 308 i 309 k.p.c., dowód ten mógł być przeprowadzony w sposób wskazany we wniosku, jako że jego miejscem publikacji, a dodatkowo źródłem wiedzy wnioskodawcy o jego treści, było strona internetowa Ministerstwa Finansów,

b. art. 233 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej i wyjątkowo jednostronnej, a de facto wybiórczej i przyjętej z naruszeniem podstawowych zasad swobodnej oceny dowodów polegającej na ograniczeniu ustaleń faktycznych i oceny dowodów tylko do dokumentu Dyrektora Departamentu Finansowania Stery Gospodarczej, dodatkowo z pominięciem tego, że fakty będące podstawą orzekania w niniejszej sprawie nie istniały w dacie spornej agitacji, ponieważ projekt ustawy, który wskazywany jest w tym dokumencie, a dotyczący rzekomo wyższych wydatków na drogi lokalne w 2019 r. powstał po dacie spornej agitacji, a zatem w chwili jej wypowiedzania nie istniał dokument, który jest podstawą orzekania w niniejszej sprawie, a dodatkowo także, iż wskazana w tym dokumencie planowana kwota wydatków nie jest objęta projektem ustawy budżetowej na 2019 r.,

c. art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. poprzez pominięcie i niewyjaśnienie w uzasadnieniu orzeczenia, dlaczego Sąd pominął dowody przeprowadzone w sprawie, ograniczając swoje ustalenia i oceny de facto do jednego dokumentu złożonego w sprawie,

d. błędy w ustaleniach faktycznych polegających na przyjęciu, że:

i. wypowiedź, która daje się weryfikować w kategorii prawdy i fałszu jest oceną,

ii. pierwsza części spornej wypowiedzi dotycząca braku dróg i mostów jest oceną,

(...). druga część spornej wypowiedzi polegająca na stwierdzeniu, że (...) nie oznaczała, że tyle rządzący wydali w przeszłości oraz, że wypowiedź ta odnosi się także do przyszłości, a użyty w niej czas teraźniejszy oznacza zamiar obecnej ekipy rządzącej odnośnie przeznaczenia znacznej sumy z budżetu Państwa na budowę dróg i mostów, a wszystko to warunkach, gdy nie istnieje ustawa budżetowa stanowiąca podstawę wydatkowania środków publicznych w przyszłości, zaś obecnie obowiązująca ustawa budżetowa przewiduje wydatki na poziomie niższym, niż wskazuje sporna wypowiedź,

iv. projekt ustawy przyjęty przez rząd w dniu 18.09.2018 r. stanowi podstawę do wydatkowania środków publicznych w przyszłości, oraz że istnienie takiego projektu oznacza, że trwa proces wydatkowania środków publicznych na

budowę dróg lokalnych i w chwili wypowiedzania spornych słów nie został ten proces zamknięty, gdy w istocie nie rozpoczął swojego biegu, z uwagi na brak projektu ustawy w dniu 15.09.2018 r., będącego de facto jedyną podstawą orzekania w niniejszej sprawie,

v. sporna wypowiedź dotyczy trwającego procesu wydatkowania środków publicznych na budowę dróg lokalnych, mimo że projekt ustawy został przyjęty po dacie spornej agitacji, a więc w dacie wypowiedzania spornych słów, projekt taki w ogóle nie istniał i nie mógł stanowić podstawy faktycznej spornej wypowiedzi w rozumieniu nadanym przez Sąd orzekający w niniejszej sprawie.

II. Naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

a. art. 65 k.c. w zw. z art. 65¹ k.c. poprzez ich niezastosowanie, a w konsekwencji ich niezastosowania na przyjęciu, że w warunkach procesowych niniejszej sprawy, to jest bez przeprowadzenia dowodu z przesłuchania uczestnika postępowania w zakresie stanu jego wiedzy możliwe jest dokonywanie wykładni oświadczenia wiedzy uczestnika w dacie 15.09.2018 r. wyłączenie w kontekście nieistniejącego w tej dacie projektu ustawy, oraz że sporne oświadczenie wiedzy, o braku dróg i mostów miało charakter oceny, a ponadto także, że wypowiedź, że (...) odnosi się także do przyszłości, zaś użyty w niej czas terażniejszy oznacza zamiar obecnej ekipy rządzącej odnośnie przeznaczenia znacznej sumy z budżetu Państwa na budowę dróg i mostów, choć z literalnej i językowej wykładni tego oświadczenia wiedzy nie da się wywieść tak daleko idącej wykładni, a wypowiedź ta dotyczy dodatkowo negatywnej agitacji wyborczej,

b. art.. 6 k.c. poprzez przyjęcie, że uczestnik wykazał w niniejszej sprawie, iż pierwsza część spornej wypowiedzi o braku dróg i mostów miała charakter wypowiedzi wartościującej nie podlegającej ocenie prawda/fałsz i tym samym nie miała charakteru wypowiedzi o weryfikowalnych faktach, a także, że druga część jego wypowiedzi podnosiła się do przyszłości, mimo zastosowania czasu terażniejszego (...),

c. art. 111 § 1 kodeksu wyborczego, poprzez jego błędne zastosowanie polegające na przyjęciu, że zakwestionowana wypowiedź ma charakter wartościujący, mimo możliwości jej weryfikowania pod kątem prawda/fałsz i w związku z tym na przyjęciu, że tego rodzaju wypowiedź, nie podlega ochronie wynikającej z art. 111 § 1 kodeksu wyborczego, również w odniesieniu do słów uczestnika, który podczas spornej wypowiedzi posłużył się sformułowaniami: „żeby nie być gołosłownym”, „porównajcie sobie”, świadczącymi jednoznacznie o tym, iż jego wypowiedź jest wypowiedzią o faktach,

d. przepisów ustawy o finansach publicznych, a szczególności jej art. 4, 9 pkt. 7, 11, 110 i 162 poprzez pominięcie, że podstawą wydatkowania środków publicznych, także przez fundusze celowe, jest obowiązująca ustawa budżetowa, a nie projekt ustawy, choćby przyjęty przez rząd, a dotyczący takiego funduszu, a także poprzez pominięcie, że określenie „wydajemy” powinno być powiązane z obowiązującą podstawą prawną dla takiego wydatkowania określoną w sposób wskazany w ww. ustawie, a w konsekwencji na nieuprawnionym przyjęciu, że projekt ustawy o funduszu stanowi podstawę dla takiego wydatkowania.

Wnioskodawca wniósł o (3) zmianę postanowienia Sądu Okręgowego w Warszawie IV Wydział Cywilny z dnia 24 września 2018 r. poprzez uchylenie zaskarżonego postanowienia i uwzględnienie wniosku, (2) zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przypisanych przed sądem I i II instancji, a ewentualnie o (3) uchylenie zaskarżonego postanowienia do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów zastępstwa procesowego w I i II instancji.

Uczestnik wniósł o oddalenie zażalenia i obciążenie wnioskodawcy kosztami postępowania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Zażalenie wnioskodawcy jest częściowo uzasadnione.

Odnosząc się pierwszej kolejności do zarzutów naruszenia prawa procesowego, za trafny trzeba uznać zarzut naruszenia art. 207 § 6 k.p.c. a w konsekwencji także art. 308 k.p.c. i art. 309 k.p.c. Zważywszy, że odpowiedź na wniosek została złożona przez uczestnika dopiero po wydaniu przez Sąd Apelacyjny postanowienia z dnia 21 września 2018r. o uchyleniu postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 19 września 2018r., nie można uznać, że wnioski dowodowe zgłoszone przez wnioskodawcę w piśmie procesowym z dnia 24 września 2018r., podlegały oddaleniu jako spóźnione.

W świetle powyższego, Sąd Apelacyjny rozpoznając niniejsze zażalenie uwzględnił cały materiał dowodowy zgromadzony w sprawie, w tym również dowody wskazane w postępowaniu zażaleniowym.

Za słuszny należy także uznać zarzut dokonania dowolnej i wybiórczej, przyjętej z naruszeniem zasad swobodnej oceny dowodów, polegającej na ograniczeniu ustaleń faktycznych i oceny dowodów tylko do dokumentu Dyrektora Departamentu Finansowania Stery Gospodarczej, zwłaszcza, że doszło do tego z pominięciem okoliczności, iż projekt ustawy, który został wskazywany w tym dokumencie, a dotyczący rzekomo wyższych wydatków na drogi lokalne w 2019 r. powstał po dacie spornej agitacji, a zatem w chwili formułowania wypowiedzi przez uczestnika nie istniał dokument, który został wzięty pod uwagę w dacie orzekania w niniejszej sprawie.

Prowadzi to do wniosku, że uzasadnione podstawy ma także zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. poprzez pominięcie i niewyjaśnienie w uzasadnieniu orzeczenia, dlaczego Sąd pominął dowody przeprowadzone w sprawie, ograniczając swoje ustalenie i oceny de facto do jednego dokumentu złożonego w sprawie, pomimo, iż już na etapie składania wniosku zostały złożone dokumenty, które należy ocenić jako przydatne z punktu widzenia istotnych w sprawie ustaleń faktycznych, a w konsekwencji także jej rozstrzygnięcia.

Zarzuty dotyczące dokonania przez Sąd Okręgowy błędnych ustaleń faktycznych można podzielić jedynie częściowo, bowiem sprowadzają się one w znacznej mierze do kwestii związanych z wykładnią art. 111 Kodeksu wyborczego, a zatem aspektu prawnej oceny żądania w kontekście charakteru inkryminowanej wypowiedzi uczestnika, co już nie leży w sferze faktów lecz prawa, stąd nie może być mowy o błędach co do ustaleń faktycznych. Tym niemniej trzeba zaznaczyć, że okoliczności, w jakich została sformułowana wypowiedź uczestnika nie powinny budzić wątpliwości co do tego, że doszło do tego podczas spotkania wyborczego (...) z mieszkańcami Ś. w dniu 15 września 2018r., podczas którego został zaprezentowany kandydat tej partii na stanowisko burmistrza. Pomiędzy stronami nie było także sporu co do tego jakie słowa padły w tym kontekście z ust uczestniczącego w spotkaniu Prezesa Rady Ministrów M. M.. Istota problemu sprowadzała się natomiast do oceny czy wypowiedź ta może być traktowana jako informacja, czy też ocena, a w związku z tym, czy może ona podlegać sprostowaniu w trybie, o jakim mowa w art. 111 Kodeksu wyborczego. Szeroko zakrojone wywody pełnomocników wnioskodawcy oraz uczestnika dotyczą więc warstwy semantycznej wypowiedzi, odwołują się do pojęć słownikowych i definicji informacji przez pryzmat zaprezentowanego faktu lub oceny. Także Sąd Okręgowy w swych rozważaniach poszedł jeszcze dalej, dokonując kreatywnej wykładni słów Premiera M. M., w sposób, który w istocie nadaje jej nowy sens. W tym miejscu, odnosząc się do zarzutu skarżącego, iż Sąd Okręgowy naruszył prawo materialne poprzez niezastosowanie art. 65 k.c. w zw. z art. 65¹ k.c., należy więc wskazać, że sięganie do przepisów dotyczących wykładni oświadczeń woli jest o tyle nietrafne, że w okolicznościach niniejszej sprawy nie mamy do czynienia z oświadczeniem woli, bowiem nie miało ono na celu wywołania skutku co do jakiegokolwiek stosunku prawnego lecz stanowiło wyraz poparcia danego programu wyborczego i kandydata partii (...), mieszcząc się w kategoriach agitacji wyborczej.

Dla potrzeb niniejszej sprawy trzeba bowiem uznać, że wypowiedzi urzędującego Prezesa Rady Ministrów w ramach kampanii wyborczej komitetu partii politycznej (...), miały bez wątpienia na celu wywołanie określonego efektu w postaci przysporzenia głosów kandydatom wystawionym przez ten komitet i odebranie głosów kontrkandydatom. Chodziło zatem o prowadzenie agitacji wyborczej. Istotny był zatem odbiór wystąpienia przez osoby uczestniczące w spotkaniu. Prowadzi to do wniosku, że ocena charakteru wypowiedzi nie powinna być dokonywana przez pryzmat przeciętnego odbiorcy, bez potrzeby odwoływania się do zasad wykładni oświadczeń woli, jak wskazuje skarżący, jak też szeroko pojętej aksjologii, jak wywodzi w swych pismach pełnomocnik uczestnika.

Koniecznym staje się dokonanie oceny, czy inkryminowana wypowiedź może być zaliczona do wypowiedzi ocennych, stanowiąc jedynie subiektywny komentarz autora, wszakże naznaczony retoryką wiecową, czy też może w tym wypadku należy mówić o wypowiedzi zawierającej informację, która leży w sferze faktów, a zatem danych poddających się weryfikacji w na płaszczyźnie prawdy lub fałszu.

W zakresie ochrony o jakiej mowa w art. 111 Kodeksu wyborczego, należy podzielić stanowisko Sądu Okręgowego co do tego, że pierwsza część wypowiedzi uczestnika zawierająca stwierdzenie (...) istotnie może być oceniona jako wypowiedź o charakterze wartościującym, słowna hiperbola, figura retoryczna, wypowiedź przesadna i prowokacyjna, wyrażająca ocenę autora co do stanowczo niedostatecznych jego zdaniem dokonań poprzedniej ekipy rządzącej w zakresie budowy dróg i mostów. Świadczy o tym bowiem dalsza część wypowiedzi uczestnika, że (...). Zacytowany fragment nie pozostawia więc wątpliwości co do tego, że zdaniem autora wydatki takie miały miejsce, lecz były niewystarczające. Tym samym, dalsza część wypowiedzi niewątpliwie koryguje hasło „nie było ani dróg ani mostów”, nadając mu charakter pewnego rodzaju sloganu wyborczego, mieszczącego się w języku wiecowym, zawierające komentarz do poczynań przeciwników politycznych.

Odmiennie należy jednak ocenić drugi człon badanej wypowiedzi o treści: „(...)”. Sąd Apelacyjny podziela w tym zakresie pogląd skarżącego, że wbrew stanowisku Sądu Okręgowego, wypowiedź ta daje się zweryfikować w kategoriach prawdy i fałszu, zwłaszcza, że zawiera określone dane liczbowe. Wynika z niej jednoznacznie, że obecnie rządzący w ciągu roku lub półtora roku wydatkują kwotę wyższą niż poprzednio rządzący w ciągu ośmiu lat, czyli ponad 5 miliardów złotych. Nie można zgodzić się z Sądem Okręgowym, że wypowiedź odnosi się do przyszłości, użyty w niej czas teraźniejszy oznacza proces wydatkowania środków.

Trzeba zwrócić uwagę, że materiał dowodowy załączony do wniosku wszczynającego postępowanie nie pozostawia wątpliwości po pierwsze co do tego, że w latach 2011-2015 były realizowane inwestycje drogowe (informacja o wynikach kontroli NIK), po drugie co do tego, że w latach 2015-2017 średnioroczne wydatki na ten cel wynosiły średnio 849 875 666 zł (odpowiednio 972 959 000 zł w roku 2015, 783 101 000 zł w roku 2016, 793 567 000 zł w roku 2017r.) (sprawozdania z wykonania budżetu państwa – k 147-152), zaś planowane wydatki z budżetu państwa w roku 2018. sięgnęły kwoty 1 300 000 zł.

Nadto w skład owych wydatkowanych obecnie kwot nie mogą wchodzić wydatki dopiero planowane w oparciu o projekt ustawy o Funduszu (...), przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 18 września 2018r., a więc po dacie spornej agitacji, która miała miejsce w dniu 15 września 2018r.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, przyjęta przez Sąd Okręgowy interpretacja wypowiedzi uczestnika, sprowadzająca się do „zamiaru” wydatkowania wskazanych kwot na przyszłość stoi w sprzeczności z wypowiedzią uczestnika o wydatkowaniu tych kwot obecnie, zważywszy na użyte przez niego sformułowanie „wydajemy”.

W ocenie Sądu Apelacyjnego prowadzi to do wniosku, iż omawiany fragment wypowiedzi uczestnika, stanowiącej wszakże element agitacji wyborczej prowadzonej przez niego w charakterze urzędującego Prezesa Rady Ministrów, jako niosący za sobą informacje o faktach, podlega zatem sprostowaniu w trybie art. 111 § 1 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy, jako że wnioskodawca w niniejszym postępowaniu dowiódł, iż inkryminowana wypowiedź zawiera informacje nieprawdziwe, mogące w odbiorze przeciętnego wyborcy kształtować obraz rzeczywistości niezgodnej z prawdą.

Stosownie do tego artykułu jeżeli rozpowszechniane, w tym również w prasie w rozumieniu ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. - Prawo prasowe (Dz. U. poz. 24, z późn. zm.), materiały wyborcze, w szczególności plakaty, ulotki i hasła, a także wypowiedzi lub inne formy prowadzonej agitacji wyborczej, zawierają informacje nieprawdziwe, kandydat lub pełnomocnik wyborczy zainteresowanego komitetu wyborczego ma prawo wnieść do sądu okręgowego wnioski o wydanie orzeczenia:

1) zakazu rozpowszechniania takich informacji;

- 2) przypadku materiałów wyborczych zawierających takie informacje;
- 3) nakazania sprostowania takich informacji;
- 4) nakazania publikacji odpowiedzi na stwierdzenia naruszające dobra osobiste;
- 5) nakazania przeproszenia osoby, której dobra osobiste zostały naruszone;
- 6) nakazania uczestnikowi postępowania wpłacenia kwoty do 100 000 złotych na rzecz organizacji pożytku publicznego.

Należy w tym miejscu dodać, że sprostowaniu w tym trybie podlega nie tylko materiał wyborczy zdefiniowany w art. 109 § 1 Kodeksu wyborczego lecz także inne formy prowadzonej agitacji wyborczej, o ile tylko zawierają informacje nieprawdziwe. Odmiennie aniżeli ma to miejsce w sytuacji ochrony dóbr osobistych, zastosowanie omawianych środków ochrony wymaga wykazania przez wnioskodawcę, iż zaprezentowane w ramach agitacji wyborczej informacje mają charakter nieprawdziwy.

Ponieważ żądany przez wnioskodawcę środek ochrony w postaci nakazania zamieszczenia sprostowania bez wątpienia mieści się w katalogu zawartym w art. 111 Kodeksu wyborczego, jak też jego forma w sposób bezpośredni nawiązuje do formy w jakiej został wyemitowany inkryminowany materiał prasowy w przekazie medialnym, wniosek pełnomocnika wyborczego Koalicyjnego Komitetu Wyborczego (...), w części podlegał uwzględnieniu, a postanowienie Sądu Okręgowego stosownej korekcie w oparciu o art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. .

Wniosek został natomiast słusznie oddalony przez Sąd Okręgowy w części dotyczącej wnioskowanego oświadczenia, jak i zakazu rozpowszechniania informacji o rzekomym braku budowy przez rząd koalicji (...) i (...) dróg oraz mostów.

W konsekwencji zażalenie w tej części podlegało oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c.

Zważywszy na jedynie częściowe uwzględnienie wniosku i zażalenia, o kosztach postępowania za obie instancje orzeczono zgodnie z art. 520 § 2 k.p.c.

Katarzyna Jakubowska-Pogorzelska Przemysław Kurzawa Jolanta Pyżlak